Kryptografické systémy s verejným kľúčom

Katedra matematiky a teoretickej informatiky, FEI TU

Symetrické šifry - opakovanie

- Vymenujte **5 režimov symetrických blokových šifier**.
- Ktoré šifry patria medzi **najpoužívanejšie** symetrické šifry?
- Uveďte **vlastnosti** najpoužívanejších blokových šifier.

Princíp kryptografie s verejným kľúčom:

Slabé miesta v koncepcii symetrického šifrovania

- bezpečná distribúcia kľúčov utajenými kanálmi obom komunikačným stranám $\Rightarrow$ proces výmeny šifrovaných dát sa môže začať až keď je distribúcia tajného kľúča ukončená

Nový prístup v distribúcii kľúčov:

- algoritmus Diffie–Hellman - umožnil realizovať výmenu tajných kľúčov cez verejný prenosový kanál $\Rightarrow$ *počiatok kryptografie s verejným kľúčom*, ale stále ešte vyžadoval postupnosť interaktívnych krokov medzi účastníkmi

Princíp kryptografie s verejným kľúčom

Kryptografia s verejným kľúčom:

- je založená na asymetrickom šifrovaní - používa **dva kľúče** $\Rightarrow$ jeden kľúč sa používa na šifrovanie, druhý na dešifrovanie
- veľká **výhoda** - nevyžaduje žiadnu interakciu medzi účastníkmi pred výmenou zašifrovaného textu, resp. dát
- každý účastník vlastní dva kľúče - **súkromný kľúč** (utajuje sa) a **verejný kľúč** (môže sa zverejniť)
- **použitie dvoch kľúčov ovplyvňuje** stupeň bezpečnosti, spôsob distribúcie kľúčov a autentizáciu používateľov
- kryptografia s verejným kľúčom je univerzálna a umožňuje realizovať základné funkcie, ako sú **utajenie obsahu správy, autentizácia používateľov a autentizácia dát**

Princíp kryptografie s verejným kľúčom

Kryptografia s verejným kľúčom zahŕňa zložky: 1. otvorený text M, 2. šifrovací algoritmus E, 3. súkromný kľúč SK, 4. verejný kľúč VK, 5. zašifrovaný text C, 6. dešifrovací algoritmus D

Kryptografia s verejným kľúčom zabezpečuje funkcie:

1. **šifrovanie** - utajenie obsahu správy, realizuje sa **verejným kľúčom** adresáta $\Rightarrow$ ak napr. odosielateľ A chce zaslať zašifrovanú správu (text) adresátovi B, na šifrovanie použije verejný kľúč B; dešifrovanie sa realizuje súkromným kľúčom B, ktorý vlastní iba adresát B
2. **autentizácia** - používateľov a dát; rieši sa inverzne $\Rightarrow$ ak otvorený text zašifruje odosielateľ A svojim **súkromným kľúčom**, dešifrovanie možno realizovať iba verejným kľúčom A, čo znamená, že správu zašifroval účastník A

Princíp kryptografie s verejným kľúčom

Kryptografia s verejným kľúčom: a) šifrovanie, b) autentizácia:

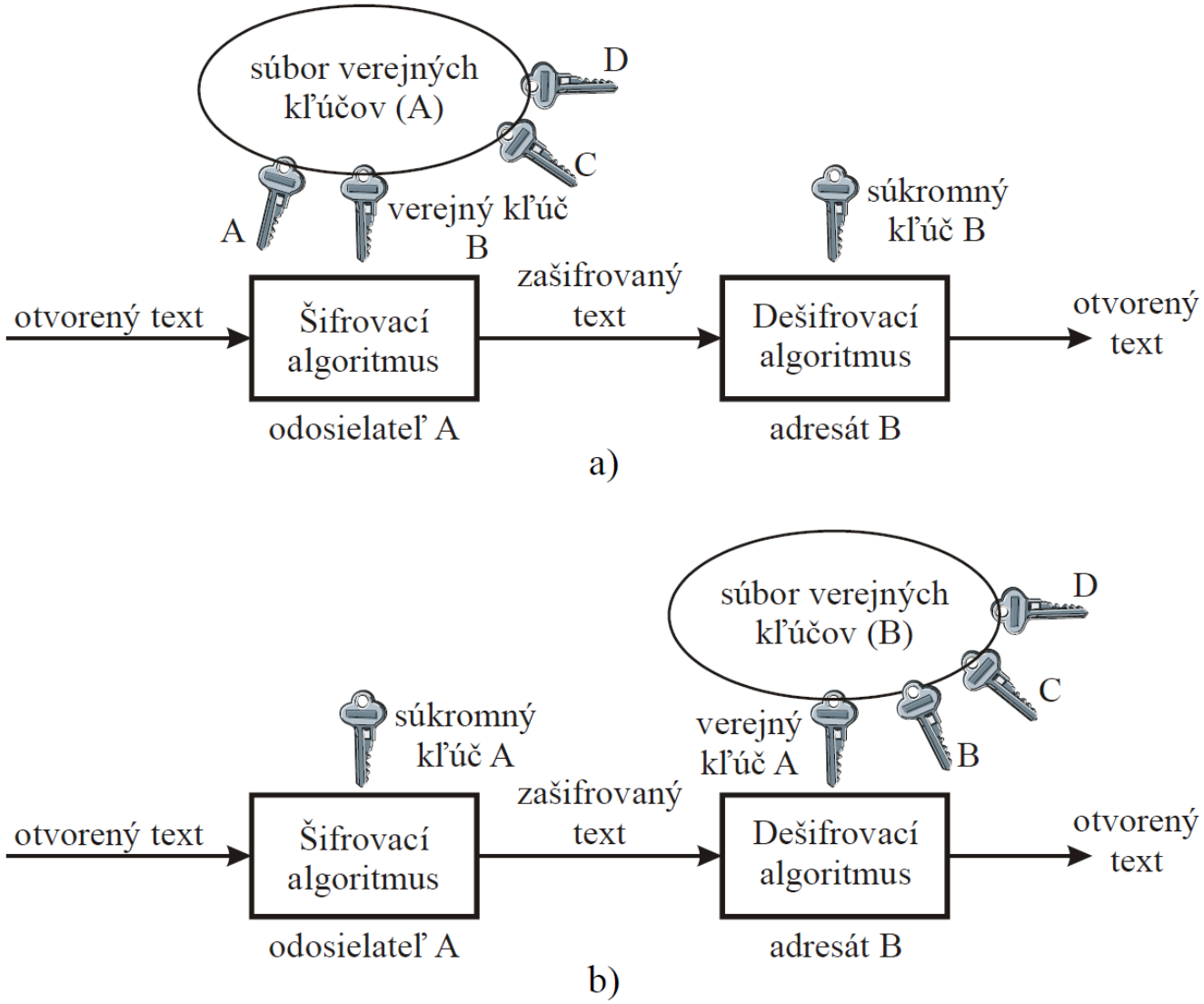

Kryptografické systémy s verejným kľúčom

1. **Systémy zabezpečujúce utajenie:**
   - odosielateľ A zašifruje otvorený text M verejným kľúčom VK_b adresáta B, ktorý je dostupný (zverejnený) $\Rightarrow$ šifrovanie možno vyjadriť v tvare: $\mathbf{C = E_{VK_b}(M)}$
   - zašifrovaný text C sa prenáša k adresátovi B, ktorý prijatý zašifrovaný text dešifruje svojim súkromným kľúčom SK_b: $\mathbf{M = D_{SK_b}(C) = D_{SK_b}(E_{VK_b}(M))}$
   - nepovolaná osoba má prístup k verejnému kľúču VK_b a môže získať zašifrovaný text C $\Rightarrow$ **cieľom kryptoanalýzy** je odhad otvoreného textu $\hat{M}$, resp. odhad súkromného kľúča SK_b
   - zároveň možno predpokladať, že nepovolaná osoba pozná aj šifrovací, resp. dešifrovací algoritmus $\Rightarrow$ **bezpečnosť systému** je založená na utajení SK_b a obtiažnosti získania SK_b zo známeho VK_b

Kryptografické systémy s verejným kľúčom

Systémy zabezpečujúce utajenie:

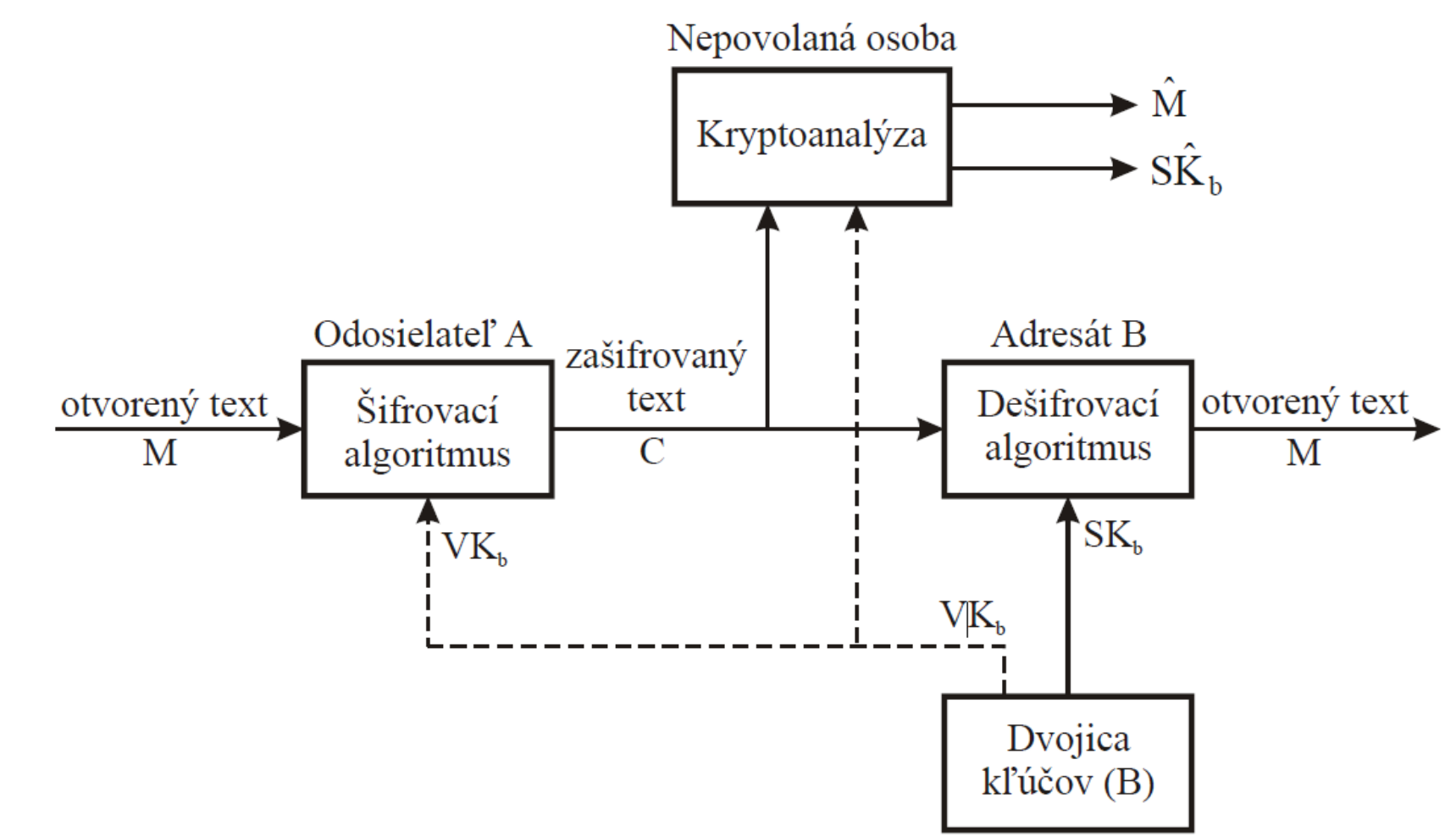

2. Systémy zabezpečujúce autentizáciu:

- odosielateľ zašifruje otvorený text M svojím súkromným kľúčom SK_a, čím sa získa zašifrovaný text C':
  $\mathbf{C' = E_{SK_a}(M)}$
- zašifrovaný text C' sa prenáša k adresátovi B, ktorý prijatý zašifrovaný text dešifruje verejným kľúčom VK_a:
  $\mathbf{M = D_{VK_a}(C') = D_{VK_a}(E_{SK_a}(M))}$
- nepovolaná osoba, ktorá má prístup k C' a k VK_a sa **kryptoanalýzou** pokúša odhadovať SK_a
- pretože M bol zašifrovaný SK_a a možno ho dešifrovať iba VK_a, autorom správy je $A \Rightarrow$ zašifrovaný text C' má v tomto prípade charakter **digitálneho podpisu**
- zároveň z toho vyplýva, že modifikácia správy bez prístupu k SK_a je nemožná $\Rightarrow$ tento systém **zabezpečuje autentizáciu zdroja správy aj integritu prenášaných dát**

Kryptografické systémy s verejným kľúčom

- uvedený prístup nezaručuje **dôvernosť správy**, pretože dešifrovanie správy VK_a môže realizovať ľubovoľná osoba, ktorá vlastní VK_a
- nevýhodné je aj šifrovanie celej správy, najmä z hľadiska časových a pamäťových nárokov $\Rightarrow$ efektívnejší je postup, pri ktorom sa šifruje len určitý **výťah zo správy**, ktorý má podstatne menší rozsah
- tento výťah je funkciou úplného dokumentu a je zašifrovaný SK_a - nazýva sa **autentifikátor** a má takú vlastnosť, že každá modifikácia pôvodného dokumentu vyvolá modifikáciu tohto identifikátora
- zašifrovaný identifikátor slúži ako digitálny podpis, ktorým sa **verifikuje pôvod a obsah** pôvodnej správy

Systémy zabezpečujúce autentizáciu:

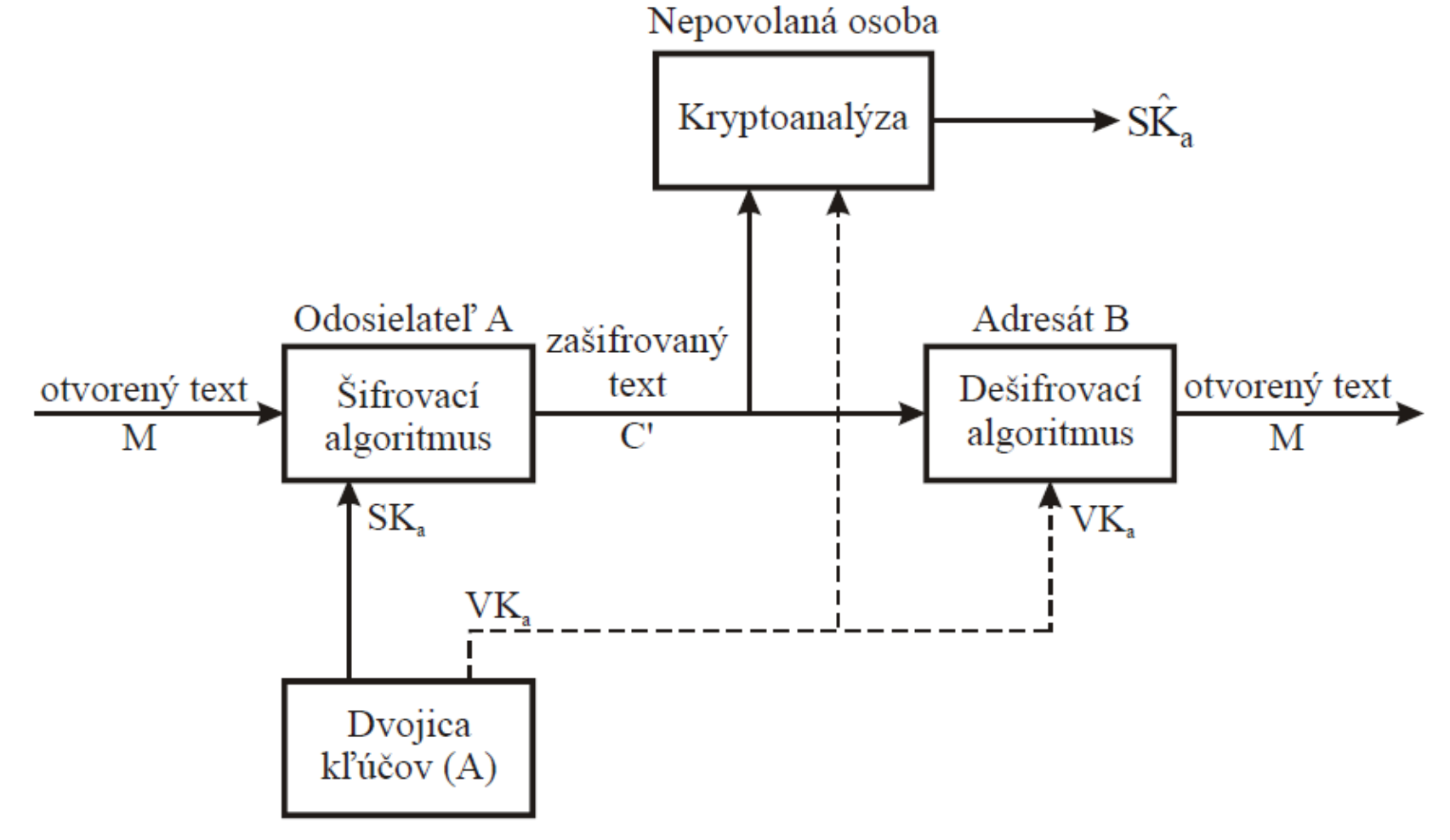

3. Systémy zabezpečujúce utajenie aj autentizáciu:

- realizujú šifrovanie v dvoch krokoch: $\mathbf{C = E_{VK_b}(E_{SK_a}(M))}$
- šifrovanie otvoreného textu SK_a plní funkciu digitálneho podpisu, v 2.kroku sa získaný zašifrovaný text opäť šifruje VK_b, čo zaručuje dôvernosť správy, pretože jej dešifrovanie je možné iba SK_b
- proces dešifrovania tiež vyžaduje dva kroky: $\mathbf{M = D_{VK_a}(D_{SK_b}(C))}$
- **nevýhodou** uvedeného kryptografického systému s verejným kľúčom je to, že proces šifrovania a dešifrovania je zložitejší a vyžaduje štyri kroky

Systémy zabezpečujúce utajenie aj autentizáciu:

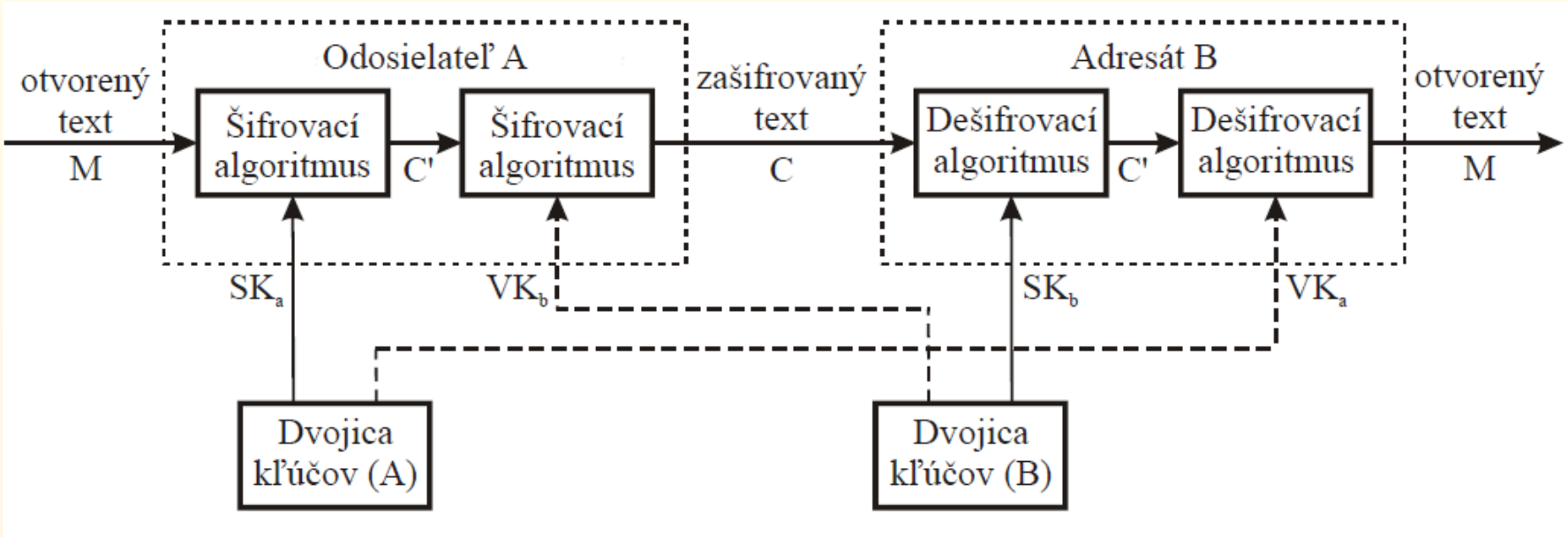

Podmienky realizovateľnosti KS s VK

Kryptografické systémy (KS) s verejným kľúčom (VK):

- sú založené na aplikácii **asymetrických algoritmov**, ktoré používajú dva vzájomne závislé kľúče
- ich realizácia vyžaduje formuláciu **podmienok**, ktoré musia algoritmy v týchto systémoch spĺňať

Podmienky realizovateľnosti KS s VK:

1. výpočtovo jednoduché **generovanie dvojice kľúčov** pre odosielateľa A (SK_a a VK_a) a pre adresáta B (SK_b a VK_b)
2. výpočtovo jednoduchá **realizácia šifrovania** správy M odosielateľom A pre adresáta B, na základe dostupnosti VK_b $\Rightarrow$ jednoduché generovanie zašifrovaného textu $C = E_{VK_b}(M)$
3. výpočtovo jednoduchá **realizácia dešifrovania** prijatého zašifrovaného textu C adresátovi B s použitím SK_b $\Rightarrow$ jednoduché získanie pôvodnej správy

$$M = D_{SK_b}(C) = D_{SK_b}(E_{VK_b}(M))$$

Podmienky realizovateľnosti KS s VK

4. výpočtovo zložité **získanie súkromného kľúča** SK_b zo známeho verejného kľúča VK_b nepovolanou osobou
5. výpočtovo zložité **získanie pôvodnej správy** M zo známeho zašifrovaného textu C a známeho verejného kľúča VK_b nepovolanou osobou
   Dodatočná podmienka, ktorú nemusia spĺňať všetky algoritmy:
6. funkcie šifrovania a dešifrovania sú **vzájomne zameniteľné**, t. j. môžu byť vykonané v ľubovoľnom poradí:

$$M = E_{VK_b}(D_{SK_b}(M)) = D_{VK_b}(E_{SK_b}(M))$$

$\Rightarrow$ uvedené **podmienky spĺňajú v plnom rozsahu** najmä dva algoritmy, a to RSA a algoritmy na báze eliptických kriviek

Podmienky realizovateľnosti KS s VK

Všetky algoritmy pre KS s VK využívajú špeciálnu triedu matematických funkcií, ktoré sa označujú ako **jednocestné funkcie** $\Rightarrow$ ich **vlastnosti** možno sformulovať takto:

1. jednoduchý výpočet funkčnej hodnoty $Y = f(X)$ zo známeho argumentu X
2. obťažný výpočet argumentu X zo známej funkčnej hodnoty Y, t. j. výpočet $X = f^{-1}(Y)$

Osobitnú triedu tvoria **jednocestné funkcie so skrytým vstupom**, v ktorých je výpočet inverznej funkcie podmienený znalosťou utajeného parametra k $\Rightarrow$ ich **vlastnosti**:

1. jednoduchý výpočet $Y = f_k(X)$, ak X a k sú známe
2. jednoduchý výpočet $X = f_k^{-1}(Y)$, ak Y a k sú známe
3. obťažný výpočet $X = f_k^{-1}(Y)$, ak Y je známe a k nie je známe

Kategorizácia KS s VK

Z hľadiska použitých algoritmov možno KS s VK rozdeliť do troch kategórií, a to na kryptografické systémy, ktoré realizujú:

1. **šifrovanie, resp. dešifrovanie** - na šifrovanie sa využíva verejný kľúč adresáta, dešifrovanie sa realizuje súkromným kľúčom adresáta
2. **digitálne podpisy** - šifrovanie správy súkromným kľúčom odosielateľa; šifrovanie sa aplikuje buď na celú správu alebo na výťah zo správy, t. j. malý blok dát, ktorý je funkciou celej správy
3. **výmenu kľúčov** - realizuje sa pomocou kľúča relácie, ktorý je k dispozícii obom stranám; niektoré prístupy využívajú súkromný kľúč jednej alebo oboch strán

Algoritmy KS s VK

- **autormi myšlienky** kryptografie s VK sú Whitfield Diffie a Martin Hellman, pričom nezávisle na nich s uvedenou koncepciou prišiel aj Ralph Merkle
- **princíp** kryptografie s VK, ktorá používa pár vzájomne závislých kľúčov, bol **zverejnený** v roku **1977**
- od tohto roku bolo **navrhnutých veľa** KS s VK, ale mnohé z nich nie sú bezpečné
- **bezpečnosť** algoritmov s VK je založená na obťažnosti odvodenia SK z VK
- ak aj niektoré z algoritmov možno považovať za bezpečné, z hľadiska **praktickej implementácie** používajú príliš dlhý kľúč a generujú zašifrovaný text s oveľa väčšou dĺžkou ako je dĺžka otvoreného textu

Algoritmy KS s VK

- algoritmy s VK, ktoré sa považujú za bezpečné, **sa líšia rozsahom zabezpečenia základných funkcií**, akými sú šifrovanie, digitálne podpisy a distribúcia kľúčov
- niektoré algoritmy s VK sú vhodné na realizáciu všetkých 3 funkcií, iné algoritmy sú schopné zabezpečiť len niektoré z nich
- medzi **univerzálne algoritmy s verejným kľúčom** patria algoritmy RSA, El Gamal a algoritmy na báze eliptických kriviek
- algoritmus Diffie – Hellman je **použiteľný len na výmenu kľúčov**

Typ algoritmu	Šifrovanie/Dešifrovanie	Digitálny podpis	Výmena kľúčov
Diffie – Hellman	Nie	Nie	Áno
El Gamal	Áno	Áno	Áno
RSA	Áno	Áno	Áno
Eliptické krivky	Áno	Áno	Áno

Ďakujem za pozornosť